

Львівський національний університет імені Івана Франка
Юридичний факультет
Кафедра історії держави, права та політико-правових учень

Міжнародна асоціація істориків права

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ
ІСТОРИКО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ
УКРАЇНИ І ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

**Матеріали
Всеукраїнської наукової конференції**

19 жовтня 2017 р.

м. Львів

Випуск 1

Львів – 2017

*Рекомендовано до друку
Вченою радою юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка.
Протокол № 19 від 26 грудня 2017 р.*

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Наведені авторами думки і висновки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії.

Редколегія випуску:

Бойко Ігор Йосипович (*голова редколегії*), доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка;

Кобилецький Микола Мар'янович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка;

Тищик Борис Йосипович, кандидат юридичних наук, професор кафедри історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, заслужений юрист України;

Усенко Ігор Борисович, кандидат юридичних наук, професор, завідувач відділу історико-правових досліджень Інституту держави і права імені В. М. Корецького, заслужений юрист України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки;

Кольбенко Андрій Володимирович (*відповідальний секретар*), кандидат юридичних наук, доцент кафедри історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

А 43 **Актуальні проблеми викладання історико-правових дисциплін в системі вищої юридичної освіти України і зарубіжних країн** : матеріали Всеукраїнської наук. конф. (м. Львів, 19 жовтня 2017 р.) / І. Й. Бойко (голова редколегії), А. В. Кольбенко (відп. секр.). – Львів, 2017. – Вип. 1. – 156 с.

У збірнику представлено стислий виклад наукових статей та тез повідомлень, які доповідалися на Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні проблеми викладання історико-правових дисциплін в системі вищої юридичної освіти України і зарубіжних країн» 19 жовтня 2017 р.

Для науковців, аспірантів, студентів, усіх тих, хто цікавиться історією держави і права.

УДК 340.12:378.0](477+100-87)(06)

ЗМІСТ

Вступне слово.....	5
<i>Бойко І. Й.</i> Історія держави і права України як одна з фундаментальних юридичних навчальних дисциплін.....	7
<i>Тищик Б. Й.</i> Історія держави і права зарубіжних країн як важлива складова вищої юридичної освіти України	15
<i>Усенко І. Б.</i> Реформа української юридичної освіти: клановий інтерес чи шлях до демократії.....	21
<i>Гончаренко В. Д.</i> Історичний досвід країн з переривчастими державотворчими процесами	27
<i>Мірошниченко М. І., Захарченко П. П.</i> До проблеми виникнення права: історико-правовий аналіз	31
<i>Яцишин М. М.</i> Викладання історико-правових дисциплін на юридичному факультеті Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: історія, здобутки та перспективи.....	38
<i>Макарчук В. С.</i> Кілька дискусійних міркувань про нагальні проблеми колег – істориків права України.....	44
<i>Кравчук М. В.</i> Методологія «Історії української держави і права» та її значимість для підготовки юристів	47
<i>Єфремова Н. В.</i> Історія держави і права України та її місце в системі юридичної освіти в умовах її реформування.....	53
<i>Казак Р. А.</i> Навчальна дисципліна «Історія права» на п'ятьох континентах: Європа, Азія, Північна Америка, Південна Америка, Австралія.....	59
<i>Качур В. О.</i> Місце дистанційних технологій у процесі викладання історико-правових дисциплін у вищих навчальних закладах України	65
<i>Середа О. В.</i> Досвід викладання історії держави і права в США	70
<i>Молла Ю. В.</i> Важливість збереження традиції викладання історії вчень про державу і право у класичних вузах.....	75

8. Resolução CES/CNE nº 9, de 29 de setembro de 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://portal.mec.gov.br/cne/arquivos/pdf/rces09_04.pdf

9. Faculdade de Direito Universidade de São Paulo [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.direito.usp.br/english/index.php>

10. Sydney Law School, Elective unit of study descriptions [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://sydney.edu.au/handbooks/law/undergraduate/units_of_study/electives_descriptions.shtml

МІСЦЕ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИКО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Віра Олегівна Качур

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

Дистанційне навчання сьогодні зайняло чільне місце серед форм отримання вищої освіти, оскільки відкриває найрізноманітнішим категоріям населення можливість здобути обрану ними спеціальність. До таких категорій сьогодні можна віднести студентів, що поєднують роботу із навчанням, населення, яке проживає у віддалених районах або навіть тимчасово перебуває за кордоном, це і люди, постійно зайняті здійсненням професійної діяльності (керівники, бізнесмени й ін.), люди з обмеженими можливостями, безробітні, а також така специфічна категорія, як військовослужбовці строкової служби, вагітні жінки. Цей перелік не є вичерпним. Окрім того, дистанційна освіта допомагає здобувати паралельну освіту та здійснювати процес постійного оновлення вже отриманих раніше знань. Усе це потребує перегляду підходів до форм отримання професійних знань, розробки сучасних технологій та стандартів дистанційного навчання.

При використанні систем дистанційного навчання застосовуються поняття платформи дистанційного навчання та засобів створення електронних навчальних курсів. У Національному університеті біоресурсів і природокористування України дистанційні технології використовуються головно для забезпечення навчального процесу для студентів різних форм навчання (денної та заочної), а також для роботи із студентами, які здобувають освіту у міжкафедральних навчальних лабораторіях, розташованих у різних регіонах України (м. Лубни, м. Малин, м. Мукачеве та ін.).

Єдині вимоги, порядок та правила роботи з навчально-інформаційним порталом університету: створення електронних навчальних курсів для студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України з дисциплін, передбачених навчальним планом за усіма спеціальностями ОС «Бакалавр» та «Магістр»; атестації електронних навчальних курсів, розміщених на навчально-інформаційному порталі, реєстрації студентів і викладачів сьогодні регламентуються єдиним положенням про навчально-інформаційний портал НУБіП України [1].

Навчально-інформаційний портал університету (<http://elearn.pubir.edu.ua>) є основним елементом електронного освітнього середовища університету в контексті реалізації одного з основних завдань Болонського процесу щодо створення глобального міжнародного освітнього середовища, головною перевагою якого є представлення навчального матеріалу в дидактично уніфікованому й формалізованому вигляді та надання можливості його використання у будь-якому місці і у будь-який час незалежно від форми навчання студента. Робота навчально-інформаційного порталу організована на основі використання платформи дистанційного навчання Moodle (Modular Object Oriented Distance Learning Environment). За допомогою цієї системи студент може дистанційно, через Інтернет, відкрити електронний навчальний курс, ознайомитися з навчальним матеріалом, який може бути представлений у вигляді різнотипних інформаційних ресурсів (текст, відео, анімація, презентація,

електронний посібник), виконати завдання та відправити його на перевірку, пройти електронне тестування. Викладач має змогу самостійно створювати електронні навчальні курси і проводити навчання на відстані, надсилати повідомлення студентам, розподіляти, збирати та перевіряти завдання, вести електронні журнали обліку оцінок та відвідування, налаштовувати різноманітні ресурси курсу і т. д. [1].

Щодо використання цієї платформи для забезпечення викладання саме історико-правових дисциплін, то воно буде мати певні свої особливості, що зумовлюються специфічним предметом їх вивчення.

Станом на вересень 2017 року всі історико-правові дисципліни, які забезпечує кафедра теорії та історії держави і права для студентів юридичного факультету (денна та заочна форми навчання, а також скорочений термін навчання), студентів ННІ післядипломної освіти та міжкафедральної навчальної лабораторії «Мукачівський аграрний коледж», що навчаються за спеціальністю 081 – «Право» (заочна форма навчання), а саме: історія держави і права зарубіжних країн, історія держави і права України, історія вчень про державу і право, а також історія української політико-правової думки, мають власні електронні навчальні курси, які є повністю розроблені, апробовані, атестовані спеціально створеною комісією, що формується керівництвом університету, а також постійно використовуються студентами під час навчання.

Електронні навчальні курси, які розробляються на платформі дистанційного навчання Moodle, складаються з електронних ресурсів двох типів: а) ресурси, призначені для подання студентам змісту навчального матеріалу, наприклад, електронні конспекти лекцій, мультимедійні презентації лекцій, методичні рекомендації, відео та аудіо матеріали тощо; б) ресурси, що забезпечують закріплення вивченого матеріалу, формування вмінь та навичок, самооцінювання та оцінювання навчальних досягнень студентів, наприклад, завдання, тестування, анкетування, форум тощо. Всі електронні навчальні курси, розміщені на навчальному порталі Університету, повинні мати уніфіковану структуру [1].

Розроблені мною електронні початкові курси складаються із таких важливих розділів, як: загальна характеристика курсу, змістові модулі (їхня кількість може коливатися від 2-х до 4-х), підсумкова атестація. На розсуд самого викладача можуть бути передбачені й інші структурні частини, однак вони не є обов'язковими.

Загальна характеристика курсу містить такі важливі елементи, як: *робоча навчальна програма; опис* (кількість кредитів, ECTS, кількість годин на лекційні та практичні заняття, самостійну роботу, підсумкова форма контролю, наявність чи відсутність курсової роботи) та *структура* навчальної дисципліни (зазначаються теми лекційних та практичних занять, самостійної роботи із розбивкою на змістові модулі та із зазначенням кількості годин, що відводяться на їх засвоєння); *форми контролю і критерії оцінювання знань студентів* (дається повний алгоритм «заробляння» балів за кожний із запланованих видів роботи); *навчальна та спеціальна література* для засвоєння дисципліни, а також *інтернет-джерела із активними гіперпосиланнями та мультимедійні матеріали; термінологічний словник*.

Далі розміщуються змістові модулі, кількість яких, як уже зазначалося, може коливатися від 2-х до 4-х. Сюди включаються (приклади наводяться виключно для денної форми навчання): *теоретичний матеріал* (повнотекстові лекції та їх презентації, що охоплюють не менше 20 слайдів); *практичні заняття* до тем із означеного змістового модуля, побудовані за загальноприйнятою схемою – мета, методичні рекомендації, список завдань, рекомендована література до теми, а також інші види робіт на розсуд викладача); *навчальні тести для самоконтролю; завдання для самостійної роботи; модульний контроль* (питання, що виносяться на модульний контроль та атестаційний тест із відповідного змістового модуля).

Завершальною із головних структурних частин електронного навчального курсу є *підсумкова атестація*, що включає контрольні питання, що виносяться на залік чи екзамен та безпосередньо сам тест для підсумкової атестації.

Додатковими структурними частинами електронного навчального курсу можуть бути *позааудиторна робота* (наприклад, конкурси, брейн-ринги, вікторини тощо), *курсорова робота* (тематика курсових робіт, вимоги щодо їх написання та оформлення, форум для обговорення) та ін.

Слід зазначити, що кожний науково-педагогічний працівник сам визначає те, яким чином електронний навчальний курс буде використовуватися студентами різних форм навчання – чи буде спільним для усіх, чи окремим для кожної із форм навчання. Наразі, я можу висловити винятково власне бачення цього, яке базується на понад 5-річному досвіді використання цієї технології у навчальному процесі, – кожна форма навчання повинна мати свій власний електронний навчальний курс. Адже для студентів-заочників більше уваги необхідно зосередити саме на самостійній роботі та на проходженні навчальних тестів, хоча усі тексти лекцій та їх презентації викладаються у повному обсязі згідно робочої навчальної програми. Однак, це вже тема для іншого виступу та обговорень.

Література:

1. Положення про навчально-інформаційний портал Національного університету біоресурсів і природокористування України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : НУБіП Укарани, 2016. – Режим доступу: <http://elearn.nubip.edu.ua/mod/forum/discuss.php?d=1737> (дата звернення 09.10.2017) – Назва з екрана.